

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001443

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-05-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Магац Наталія Сергіївна

2. Nataliia S. Mahats

Кваліфікація: 051

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0799-9462

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 051 Економіка

Дата захисту: 19-06-2025

Спеціальність за освітою: менеджмент

Місце роботи здобувача: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8774

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 70.94.15, 06.71.59, 06.71.63

Тема дисертації:

1. Екологізація економічних відносин у сфері водокористування
2. Greening of economic relations in the field of water use

Реферат:

1. Дисертаційну роботу присвячено науковим і прикладним проблемам екологізації економічних відносин у сфері водокористування як ключового елемента трансформації існуючих економічних моделей у напрямку більш стійкого розвитку. Актуальність дослідження обумовлена факторами виснаження водних ресурсів на фоні зростання попиту, масового забруднення водних екосистем та їх деградацію внаслідок нераціонального водокористування та значного антропогенного і техногенного навантаження. Дослідження спрямоване на обґрунтування інструментів і підходів, що забезпечать збалансований розвиток сфери водокористування з урахуванням екологічних обмежень, економічної доцільності та соціальної відповідальності підприємницької діяльності в контексті сучасних концепцій суспільного розвитку (сталого розвитку, циркулярної економіки і блакитного зростання). Метою дисертаційного дослідження є удосконалення теоретико-методичних положень та розробка науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо

екологізації економічних відносин у сфері водокористування на засадах соціальної відповідальності підприємницької діяльності. Об'єктом дослідження є процес екологізації економічних відносин у сфері водокористування. Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та науково-прикладні засади екологізації економічних відносин у сфері водокористування на засадах соціальної відповідальності підприємницької діяльності. Найбільш вагомими науковими результатами, що мають наукову новизну та одержані автором особисто, є такі: удосконалено: - теоретичні підходи до екологізації економічних відносин у сфері водокористування шляхом обґрунтування динамічного переходу від ресурсомісткої моделі господарювання, заснованої на однобічній експлуатації водних ресурсів, до інтегрованої моделі блакитної економіки що, в умовах природної монополії, передбачає гармонійне поєднання економічної вигоди, соціальної відповідальності та екологічної стійкості задля сталого розвитку та інтеграції водогосподарської діяльності у природні екосистеми; - понятійно-категоріальний апарат економіко-екологічних відносин на основі уточнення дефініцій: а) «екологізація економічних відносин у сфері водокористування» як процесу системного впровадження екологічних принципів та підходів в усі аспекти господарської діяльності, що пов'язана з використанням водних ресурсів, для зміцнення екологічної стійкості та підвищення соціальної відповідальності в економічних процесах; б) «верифікація інфраструктури» - як процесу перевірки відповідності інфраструктурної системи встановленим стандартам, специфікаціям та вимогам безпеки відповідно до класу надзвичайних ситуацій з урахуванням екологічної, економічної, технологічної та соціальної компонент для визначення можливості впровадження елементів циркулярної економіки та блакитно-зеленої інфраструктури; а також як інструменту впровадження соціально-відповідальних та екологічно-орієнтованих стратегій для задоволення інтересів суспільства і бізнесу та сталого розвитку підприємств водного господарства в цілому; - методичне забезпечення оцінювання ступеня екологізації підприємницької діяльності у сфері водокористування що, на відміну від існуючих, передбачає, на основі комплексного підходу, застосування системи чотирьох блоків показників: ефективність водоспоживання, управління стічними водами, дотримання нормативних вимог і соціальна відповідальність, а також рівень інноваційності, які безпосередньо впливають на екологізацію та сталий розвиток у сфері водокористування; - методичний підхід до оцінювання компонент соціальної відповідальності підприємств водопровідно-каналізаційного водогосподарства, сутність яких, на відміну від існуючих, враховує умови природної монополії, і на основі обґрунтованих для кожної компоненти показників та індикаторів дозволяє оцінити стан соціальної відповідальності, зокрема екологічної, таких підприємств з метою виявлення недоліків системи менеджменту з організацією заходів щодо її поліпшення; - критерії стану реалізації соціальної відповідальності бізнесу що, на відміну від існуючих, доповнено компонентами: екологічна, інституційна, інфраструктурна, соціально-економічна, інноваційна і філантропічна, відповідно до яких запропоновано інструменти впровадження соціальної відповідальності на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства, серед яких цифрове управління водними ресурсами, застосування водозберігаючих технологій та передових технологій очищення стічних вод, благодійної допомоги для оновлення водної інфраструктури. Дістало подальший розвиток: - методичний підхід до формування організаційно-економічного механізму екологізації економіки, що, на відміну від існуючих, враховує специфіку сфери водокористування та визначено його сутність як сукупність організаційних форм та економічних важелів, спрямованих на інтеграцію екологічних принципів у практику використання водних ресурсів та забезпечення стимулювання природоохоронних заходів

2. The dissertation work is devoted to the scientific and applied problems of greening economic relations in the field of water use as a key element of the transformation of existing economic models towards more sustainable development. The relevance of the study is due to the factors of depletion of water resources against the background of increasing demand, mass pollution of aquatic ecosystems and their degradation due to irrational water use and significant anthropogenic and technogenic load. The study is aimed at substantiating tools and approaches that will ensure balanced development of the field of water use, taking into account environmental constraints, economic feasibility and social responsibility of entrepreneurial activity in the context of modern concepts of social development (sustainable development, circular economy and blue growth). The purpose of the

dissertation research is to improve theoretical and methodological provisions and develop scientifically based practical recommendations on greening economic relations in the field of water use on the basis of social responsibility of entrepreneurial activity. The object of the study is the process of greening economic relations in the field of water use. The subject of the research is the theoretical and methodological provisions and scientific and applied principles of greening economic relations in the field of water use on the basis of social responsibility of entrepreneurial activity. The most significant scientific results that have scientific novelty and were obtained by the author personally are as follows: improved: - theoretical approaches to greening economic relations in the field of water use by substantiating the dynamic transition from a resource-intensive business model based on the unilateral exploitation of water resources to an integrated model of the blue economy, which, in conditions of natural monopoly, provides for a harmonious combination of economic benefit, social responsibility and environmental sustainability for sustainable development and integration of water management activities into natural ecosystems; - conceptual and categorical apparatus of economic and ecological relations based on clarification of definitions: a) "greening of economic relations in the field of water use" as a process of systematic implementation of environmental principles and approaches in all aspects of economic activity related to the use of water resources, to strengthen environmental sustainability and increase social responsibility in economic processes; b) "infrastructure verification" - as a process of checking the compliance of the infrastructure system with established standards, specifications and safety requirements according to the class of emergency situations, taking into account environmental, economic, technological and social components to determine the possibility of implementing elements of the circular economy and blue-green infrastructure; as well as a tool for implementing socially responsible and environmentally oriented strategies to meet the interests of society and business and the sustainable development of water management enterprises as a whole; - methodological support for assessing the degree of greening of business activities in the field of water use, which, unlike existing ones, provides, based on an integrated approach, the use of a system of four blocks of indicators: water consumption efficiency, wastewater management, compliance with regulatory requirements and social responsibility, as well as the level of innovation, which directly affect greening and sustainable development in the field of water use; - a methodological approach to assessing the components of social responsibility of water supply and sewage water management enterprises, the essence of which, unlike existing ones, takes into account the conditions of a natural monopoly, and on the basis of indicators and indicators justified for each component, allows assessing the state of social responsibility, in particular environmental, of such enterprises in order to identify shortcomings in the management system with the organization of measures to improve it; - criteria for the state of implementation of business social responsibility, which, unlike the existing ones, is supplemented by components: environmental, institutional, infrastructural, socio-economic, innovative and philanthropic, in accordance with which tools for implementing social responsibility at water supply and sewage enterprises are proposed, including digital water resources management, the use of water-saving technologies and advanced wastewater treatment technologies, charitable assistance for the renewal of water infrastructure. - a methodological approach to the formation of an organizational and economic mechanism for the greening of the economy, which, unlike the existing ones, takes into account the specifics of the water use sphere

Державний реєстраційний номер ДіР: 0122U000738

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Марац Н.С. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері водокористування та пропозиції щодо її реалізації у повоєнний період в Україні. Імперативи соціально відповідального бізнесу на засадах екологізації економіки: колективна монографія. ДУ «Ін-т ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України». Одеса: ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2024. С. 273-316.
- N. Mahats, N. Khumarova, G. Kakabadze. Assessment of economic greening efficiency in water resource management. Economics. Ecology. Socium. 2025. 1 (9). 1-15. <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2025.9.1>
- Марац Н.С., Хумарова Н.І. Реклеймінг і рециклінг стічних вод: сутність та напрями впровадження. Економічні інновації. 2022. 24, 2(83). С.195-204. [https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.2\(83\).195-204](https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.2(83).195-204)
- Марац Н.С., Хумарова Н.І. Реалізація концептуальних засад соціальної відповідальності бізнесу у забезпеченні раціонального водокористування. Економічний форум. 2023. 1(1), С.8-17. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-1-2>
- MAHATS, N., KHUMAROVA, N., KOSTETSKA, K., GOLIKOVA, O. Innovative approaches to utilizing water infrastructure in resort economy. Economic innovations. 2023. 25, 4(89). С.134-141. [https://doi.org/10.31520/ei.2023.25.4\(89\).134-141](https://doi.org/10.31520/ei.2023.25.4(89).134-141)
- N. Mahats. Greening of economic relations in the water use sector as a component of modern concepts of social development. Economic innovations. 2025. 27, 1(94). pp. 66-71. [https://doi.org/10.31520/ei.2025.27.1\(94\).100-112](https://doi.org/10.31520/ei.2025.27.1(94).100-112)
- N. Mahats. Principles of water infrastructure management in ensuring sustainable water use in Ukraine. 2023. Agora International Journal of Economical Sciences. 17 (1). 70-82. <http://univagora.ro/jour/index.php/aijes/article/view/5764/1960>

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0122U000748, 0122U000738, 0123U100206

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хумарова Ніна Іпполитівна

2. Nina I. Khumarova

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5255-8004

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сербов Микола Георгійович
2. Mykola G. Serbov

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0220-6745

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хвесик Михайло Артемович
2. Myhailo A. Khvesyk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4306-4904

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 37404013

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 60, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Андреева Наталя Миколаївна

2. Natalya M. Andryeyeva

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9960-559X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нікішина Оксана Володимирівна

2. Oksana V. Nikishyna

Кваліфікація: д.е.н., с.н.с., 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7172-3551

Додаткова інформація: ;<https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=UYZPn2cAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України"

Код за ЄДРПОУ: 01209765

Місцезнаходження: Французький бульвар, буд. 29, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Петрушенко Микола Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Петрушенко Микола Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Голікова Ольга Сергіївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна